

שירי אסיר יעוד

ספר רביעי הוא לשירת יצחק למדן

— במעלה עקרים, ועדיין בחרדת שירה זו בחרות גורל, כשירת „מסדה“ ללא ספקה בה שלהבת להם הבאות, כהיחמה משולשת את, במשכה „ברחמה המשולשת“, וגם זו מידת-הדין מתוחה בה כמקרה, כאותם השירים „מספר הימים“, עגומים וכנים כחפילה זכה. האין כאן מרשה שירת מכוונת של יל"ג, מאז עזב שירת ידיות ותענוגות ועינו השקשה על עמו? והרי גם דמות אחרת, שניה למשורר זה, וכיסויה רב מגילוייה, וגעגועיה וגהיחותיה רבים מביצועיה, מעין „אני“ שני, היונק מן הנעלם אשר

רוחו—גלגל תמרוזח על ציור האימפוזיצ. לאשר מזה והלאה עיניו תמיד נגהות; בקר נגלה אטום ננסותך יקרע אשנב לנעלם יפליג מחוף הפתרוגות.

אך זו הדמות השניה של יצחק ראמן, המתעוררת לעתים בצמאון הנפש לאפיקי אינ-מקום ואינ-עת; בעטוף אח הצפש שפע של רמזי פליאה בלי שום גירוי לבקש פתרונם של הרמזים; זו הדמות השניה של משורר הכוסף והחפץ לגה אל מעבר לתחומי עם וכאבי שעה. — ליה פנה עורף, כשם שיל"ג בשעתו חדל „להרנין מוצאי בוקר“, כשביעתהו

חלומות רעים תראו לו את עמו עין בעין. כן דחה למדן המשורר את זו הדמות השניה, קרוב ראשי מאויייה, מגרש הרהוריה האפלים בפולסין של אור, כי באור גלחם הוא בגרלה אפל של אומה זו, וברית כרת עם אדמת אומה זו, רעולת גורל, וקשת חזות.

ומה חוקו הצעדים שצדדה ספרותנו משירת יל"ג עד שירת למדן, ביאליק הכין צעדיה, טשרניחובסקי ארששם, שניאור נישאם לרוממיות, והוכשרה זו השירה לחזור ולהפנות מבט אל שדות חנוך לשם ראייה חדשה. למדן כונה ארון למרומו בו ומקשיב לו רב קשב, והנה הגיע קולו של רמו דרך כל מרחקי זמנים ותכויות לזמנו אנו ונותן אהור תיו בחייה של האומה, חזות קשה הוגדה לאומה בראשיתה, בספר תמי תום ישלה „בראשית“, בבליה „תברית בין הבתרים“ עומד אברהם, נאפד ארץ גמן שקיעה, משולחב להם הבאות, אך מלבד אברהם ואלוהי, הבאים בברית, תג שם עוד שלישי ועג כעגלי השחור בכנפיו, העים הוא המטיל צלו על הב"ית שבין אברהם ואלוהיו, וכה תמיד, בלי סוף, עיט ואלוהים יהיו חלקה של האומה.

באשר קרבנות יעקב, לאשר ערוגות מצמיד

יטיד שחור פנף את צל הפעוטים—

צל שחור זה, הנמשך מן הביתוכ עד אחרית הימים, לא נראה לעינים של משוררי השכלה, שדבקו בתנ"ך, להם היה התנ"ך ראשית חדשה מעיקרה, לאחר טעות היסטורית ארוכה של דורות תלמוד וחיי גיבול, שיש למחקם מספר החיים ולצאת יציאה חדשה לדרכי חיים מן המוצא הראשון, כחו של גורל עיור לאפל לא הובא בחשבונם של רציני ליסטים, הרואים עולם מתוקן בתבונה ונהג בדעת, לא כן שירתנו החדשה. בשירת למדן היתה ההמשכה הגורל האחד, הקבוצ מראש ימות עולם, לרוח חיה, באופקו של אברהם נראה צל העים המאיים על קרורותיה של אומה, ובבלדה אחרת, „וייקץ יעקב“, נסתמן גורלן של אומה ומולדתה, עליונות וקליצעד יצא יעקב מבית אביו, עלומיל הרצינו לכתה, לכו הלם לקראת אהבה עתידה בחור, עביבים צחורים לוחו בדרכו, אבן מראשותיה היתה רכה לו כצמר לבשיה, — והנה פגע במקום... מולדתו היתה למקום סולם שראשו מגיע השמימה — וכך כבדו שמים על ראש האומה מאז קדמותה, ברצותה להבק תיק אדמתה באהבה פשוטה, גופית-נפשית, כחבוק כל אומה את מולדתה, כנפול אדם על צוארי אם וכחבוק חיק ויעיה, יעלה מנפשו קול היעוד ויזכור בחלחלה: הן שער שמים היא, סולם אל לא-נראה! והאדם היה לאסיר של יעוד הרודה בו וכבול דבר-אלוהים.

ונוף זה שתמול לטפני כחסי דרךיו, הנה שוב אינו עתה קורא יר לאדם — שער הוא לשמים, סקם למקצקי פתחם, פח אז טמון הוא לי ומארב מרחב, ננוף זה הוא לי נתן! —

וכך היה גם משורר זה כבול דבר עמו ושירתו אסירת יעוד, אין לסניד נוף אחר מגוף זה של מולדת עמו, יש אשר תתמלד שירתו ובעטה בנו הטובה שלא ניתנה לאדם אלא לרעתו, יש אשר כאותו הנביא יענה בן-אמיחי ישנא את אמיתו ויגוס מפני יעדו ויבקש להרדם בילסתי ספינה המפליגה לאיון תרשיש של שכחה, ויש שיצא לבקש את נוף הילדות וערכיה הנשכחים, שבערכי חלום ויצירה לא ישו בהם כל יש קיים ומציאות של תוהו, או שר המשורר את סדר שירי „בכפל דמות“, מפליג אל הנעלם שבצל ילדותו ואל מפרש-הקסם של טלית האבהות; ואל הלידיקה תט' והרה, זכת המאויים, יעלה מפרש ויח' תור „מפה והלאה“, לאשה... עוד ידריקו שדות מאויים, לאשר אצק עוד לעין, בלא צלו של גורל וכנפו של עיט, לאשר „הסופר אגדת אנוש ויגון שותה מבארות-חידה“ ו„חיק שכהה יוצע לראש“, שמשם אפשר לשלוח את ילנת-הכיסופים לתור מקלם במרחקי השמים...

אך שכהה זו בשירת למדן לא תאריך, איך יגוס אדם ויחדמו ומדביקר בקרבו הוא... גלי שירה יסעידוהו ויחזירוהו אל עמו, ו„בתוך עמו“ ישר מומור האהבה תושנאה.

רוחקה שירה זו מהסיה דעתו של אדם ומלנשחת עמלו באמרי-שפר משע-שעים, היא כולה מומור להזכיר, לעורר, להזעיק, מי שראה מהותה של אמנות כהזיק אינטימית, המעלה והתור-מש-אלות מצועפים בצבעי-לשון ומנוגנים במקצבים פרעמים, לא כיון לכו לסוג זה של שירת למדן, שאמנם לשונה צבעונית-סמלית, והגותה מסומלת בלי בושים, ומקצביה פרעמים, מרתיתים, אך מקורה אינו בהזיקה האינטימית, אלא בהזיקה של אומה, שנועה וחזרה לח' לום חלום-גאולתה בזמנים אלו, המפוכי חים מכל הלום, המשורר שם גפשר בנפשה של האומה, את חלומה הוא הולם ורוחו נפעמת, חלומה האינטימי הוקרב, והוא צרור בחלום צור-מחצבתו הגדול, המדוד, כבד-הדורות, השך-עם-אל, על כן לא תסכון שירה זו למבקשי שכתה ונחום, אך תסכון לכל צמא לשירה של חזון הרעף מעל מצפה האהבה והחרדה, כי רק אהבה זו וחרדה זו הן שהגנינו שירה זו של למדן.

— אשר אהבתי בך גועי כבד דורות, נגין שעוטי קסנענעים לא-נראים, נאצר בך שנאתי יתיעד בי פילקת פקבים ללא מחסה בקיזו-סגרירים.